

Vždy když se začne hovořit o n-vinkách ve výchově dětí, nabídne se otázka, zda je to opravdu potřebné. Vždyť za nás to také nebylo a vyrostli jsme bez problémů. Ale je tohle správný názor? Způsobů, jak se na toto téma podívat, je hned několik...

Co způsobí, že někteří lidé jsou výjimeční a jiní jen průměrní? Je to snad nadání, které je vrozené a nelze ho ovlivnit? Malcolm Gladwell ve své knize „Výjimeční: příběh úspěchu“ (Outliers: The Story of Success), která vyšla loni tvrdí, že výjimeční lidé se nenarodili výjimeční, ale stali se výjimečnými díky přístupu k informacím a praxi a své stanovisko vysvětluje na příkladech lidí jako Mozart nebo Bill Gates. Pokud bychom tuhle myšlenku připustili, znamenalo by to, že všechny děti mají ohromný potenciál, který v nich čeká na to, aby byl využitý. Bude jen záležet na tom, k jakým informacím a zkušenostem se dostanou. A protože první tři roky v životě dítěte jsou také ty nejvíce formativní a dítě je v této době většinou v kontaktu se svými rodiči, bude záležet na rodičích, jaké úspěchy na něj v životě čekají.

Věda postupuje milovými kroky. Jen v oblasti vývoje mozku se v posledních deseti letech odhalilo více nových informací než za celou dobu existence lidstva. Tento výzkum se dá velmi snadno přeložit do oblasti vývoje, a tak není divu, že na jeho základě vznikají nové a nové programy s aktivitami pro rodiče s dětmi. Další možnost, jak se na tuto otázku podívat, je ta, že v době, kdy my (rodiče) jsme byli miminky a batolátky, svět vypadal úplně jinak. Díky globalizaci je už téměř nemožné se uplatnit bez znalosti světového jazyka a na pracovním trhu je konkurence z celého světa, která klade zvýšené nároky na znalosti, logické myšlení a akademické úspěchy. Vědci prokázali, že základy jazykovým a kognitivním schopnostem se pokládají již od narození a záleží na nich celý další vývoj.

A z čeho vlastně můžeme vybírat? Programů, které podporují psychomotorický vývoj je mnoho.

Co
můžeme
našich

Rozvoj komunikace

Některé děti začnou mluvit dříve a jiné později. Vědci prokázali, že na kognitivní a emoční rozvoj dítěte nemá vliv to, kdy dítě začne mluvit, ale to, kdy začne komunikovat. Jaký je v tom rozdíl a jak jinak než pomocí slov se dá komunikovat? Za komunikaci v tomto smyslu považujeme jakýkoliv způsob dorozumění mezi dětmi a osobami, které o ně pečují. Víte, že miminka se naučí ukazovat na předmět, který chtějí, mávají na rozloučenou, kývají hlavou na souhlas. To vše je neverbální komunikace. Již před více než dvaceti lety se profesorky vývojové psychologie na Kalifornské univerzitě rozhodly zjistit,

co se stane, když tuto základní neverbální komunikaci rozšíří o další znaky, které dětem předváděly.

Výsledky byly překvapením pro ně, rodiče dětí i odbornou veřejnost. Později svou teorii dlouhodobě zkoumaly a na jejím základě vyvinuly metodu Baby Signs (Dětské znaky), která je už i u nás oblíbená a často zjednodu-

s námi o svůj svět a říkají nám, že slyší jak se v předsíni otřepal náš pes a zazvonily mu známky, že na obloze letí letadlo, i když z našeho úhlu oknem nebylo vidět, nebo že je právě zajímavá ten malý ptáček na zemi vedle slona, i když my se dítěti snažíme povídat o slonovi. Díky znakování na děti mnohem častěji mluvíme, protože témat je moc a dítě si

vše
udělat pro rozvoj
dětí

**Nové metody,
které za nás nebyly.
Jsou potřebné?**

šeně nazývaná „znakování“. Výsledky výzkumu dětského znakování ukázaly, že když se děti dokážou domluvit ještě před tím, než se naučí vyslovovat slova, má to vliv na mnohem více stránek vývoje než samy objevitelky znakování původně předpokládaly.

Miminka si umí říci o jídlo či pití, umí vyjádřit, kdy už mají dost nebo kdy se jim chce spát. To je sice užitečné, ale mnohá maminka to pozná i bez znaků. Překvapivé bylo, že děti začnou znaky používat častěji k vyjádření věcí, které se bez znaků vyjádřit nedají. Dělí se

je často vybírá samo. To přispívá k tomu, že povídáme o tom, co dítě zajímá, a tím se dítě více soustředí a učí.

Procházky venku a hraní doma se stnou zábavou s nekonečným povídáním. Není divu, že znakovající děti v průměru začínají mluvit dříve a snadněji se učí. Impuls ke kognitivnímu rozvoji, který dětem znakování dává, představuje náskok i ve škole a později v životě. Po sedmi letech od začátku studie autorky programu kontaktovaly osmileté děti, které jako miminka a batolátka znakovaly a když jim změřily inteligenci, če-

kalo na ně ještě jedno překvapení: jejich průměrné IQ bylo o 12 bodů vyšší než průměr pro daný test.

Rozvoj emoční inteligence

Znakování má ještě jednu velkou výhodu. To, že děti začínají dříve komunikovat jim dá příležitost dříve komunikovat o svých pocitech, pojmenovat své pocity a začít se učit vžívat se do pocitů druhých, rozvíjí tedy empatii. To vše se dá shrnout do rozvoje schopností, které se označují jako „emoční inteligence“ nebo zkráceně EQ. Emoční inteligence se stala středem pozornosti, když Daniel Goleman v roce 1995 vydal knihu převratného významu „Emoční inteligence, proč může být důležitější než IQ“ (Emotional Intelligence Why It Can Matter More Than IQ, u nás vydalo nakladatelství Metafora). Vysvětluje v ní, že emoční inteligence má na spokojenost a úspěchy člověka větší vliv než výše jeho IQ.

Manažeri velkých firem platí vysoké částky za kurzy emoční inteligence, které jim mají pomoci v jejich osobním i pracovním rozvoji. Ale emoční inteligence, stejně jako mnoho ostatního, se začíná rozvíjet již v raném věku. Dalo by se tedy říci, že dohánějí to, co jim v dětství nebylo dáno.

Kurzů emoční inteligence pro rodiče malých dětí u nás ještě mnoho není, ale začínají se již objevovat. Pro ty, co nenajdou vhodný kurz v okolí, existuje i několik dobrých knih přeložených do češtiny jako například Emoční inteligence dítěte a její rozvoj od Lawrence E. Shapira (Nakladatelství Portál).

Cizí jazyky

S tím, že naučit se cizí jazyk je dnes již nezbytností, souhlasí asi většina rodičů. Ale kdy s učením začít?

Do 60. let minulého století se vědci domnívali, že pokud začneme děti učit jazyk příliš brzy – ještě před tím, než

je u nich pevně zakořeněná mateřština – může to dítě splést a bude pak trvat déle než se naučí mluvit.

Tuto hypotézu jednoznačně vyvrátili ve své studii Elizabeth Pealová a Wallace Lambert na McGill University v Montrealu, v níž dokázali, že bilingvní děti mají nad monolingvními obecně převahu v celé řadě inteligenčních testů i v úspěšnosti ve škole.

O souvislosti mezi bilingvitu a lepším IQ hovoří i výsledky výzkumu týmu Dr. Andrea Mechelliho z londýnské University College London otištěné v časopise Nature, které dokázaly, že hustota šedé kůry mozkové na snímcích levé části mozku byla u bilingvních dětí větší než u dětí, které mluvily jen jedním jazykem. Levá strana mozku zpracovává informace a kontroluje různé aspekty smyslového vnímání, paměti a řeči. Dr. Mechelli zjistil, že zvýšení hustoty je nejvýraznější u dětí, které se naučily cizí jazyk do pěti let.

A právě kolem pátého roku života je řeč z velké části u dítěte rozvinuta, mozek se jakoby soustředí na jiné aktivity a okno příležitosti, kdy je možné se řeč naučit jako svou mateřštinu „bez učení“, se nenávratně zavírá. Vědci se shodují, že ideální věk, kdy dítěti představit nové jazyky je doba, kdy se řeč začíná vyvíjet, takže vlastně od narození, kdy dítě ještě nemluví ani ve svém primárním jazyku.

I u nás již existuje několik programů, které nabízejí jazykové kurzy pro miminka a batolátka. Nejčastěji to jsou

kurzy angličtiny a za zmínku určitě stojí novinka na našem trhu kurzy „Go Kids! English“, které kromě angličtiny, používají i znakování jako most mezi jednotlivými jazyky. Pro dítě je totiž snadno pochopitelné, že jeden výraz se dá vyjádřit znakem a zároveň několika zvuky (slovy v různých jazycích).

Motorický vývoj

Pro zdravý vývoj dítěte je nesmírně důležitá nejen něžná náruč rodičů, ale i další aktivity, které pomáhají psychomotorickému vývoji. Ideálním startem může být plavání a cvičení rodičů s dětmi, na které navazují další programy. Kojenecké „plavání“ má dobrý vliv na zdravotní a psychomotorickou kondici dětí. To nejdůležitější je však právě kontakt rodičů s dětmi a společně strávený čas při pohybové aktivitě, v rámci které dochází k rozvoji empatie, vzájemného porozumění a tím i citové vazby mezi nimi. Právě s tímto kurzy u nás začala už před více než dvaceti lety zakladatelka kojeneckého plavání Eva Kiedroňová, jejíž metodiku dodnes používají i za hranicemi naší země.

Hudební výuka

„Není nehudebních lidí. Jsou jen nerozvinuté talenty!“ je heslo jedno z mnoha programů, které rozvíjejí hudební

sluch u dětí v prvních měsících života. Písničky, říkanky, tancování, to vše napomáhá k rozvoji nejen hudebních schopností, ale také motoriky, kreativity, rozvoji řeči atd.

Kam dřív?

Na první pohled se může zdát, že pokud tedy chceme svým dětem dopřát to nejlepší, musíme je již od narození nosit s sebou na hodiny znakování, angličtiny, cvičení, plavání, hudby a kdo ví, co ještě. Tohle by ovšem samozřejmě jako každý extrém bylo ve výchově dítěte nevhodné a nežádoucí. Miminko je úplně spokojené v náruči své maminky a pokud mu maminka k tomu ještě zazpívá písničku, je to pro něj nejméně stejně přínosné jako hodina hudby. My rodiče máme schopnost dítěti připravit zajímavé podněty a zkušenosti i bez toho, abychom obíhali všechny kurzy v okolí. Někomu stačí přečíst si knihu, někdo si raději zajde na kurz rodičovského vzdělávání – najdete je většinou ve vašem mateřském centru nebo na webu.

Mnoho kurzů pro děti také nabízí kombinaci různých aktivit. Tak například kurzy znakování pro děti obsahují i hry na rozvoj motoriky a zpívání.

Takže není třeba s dítětem docházet na různé úzce zaměřené kurzy.

Na co si dát pozor

Při výběru vhodného programu je nejlepší se spolehnout se na vlastní intuici. Většina dobrých programů nabízí ukázkové hodiny, kde se můžete bez závazku rozhodnout, zda vám právě jejich výukové metody vyhovují. Vždy je také dobré se zeptat ostatních maminek a zjistit, jaké programy jsou ve vašem okolí k dispozici a jaká je jejich kvalita. Při výběru bychom se měli řídit jedním zlatým pravidlem – programy pro miminka a batolátka musí být zejména zábavou, při které se dítě rozvíjí a ne drilem, který nám slibuje z dětí udělat génia. Takže pozor na všechny „výukové programy“, které učí malé děti něco na základě rafinovaných výukových karet a kde se děti nebaví, jen učí!

Na západ od nás byly tyto metody populární v 80. letech, ale brzo vymizely. I dnes se čas od času s nějakou setkáme. Děti se při nich mohou naučit neuvěřitelné věci – například jsou metody jak naučit roční dítě číst (některá slova) – lze to, ale dítěti to prakticky nic nedává. Takže na čas budete mít dítě, se kterým se můžete chlubit, ale pro jeho budoucí vývoj to moc neudělá.

Rozhodnutí je na vás

Většina z nás se žádných podobných kurzů pro miminka a batolátka neúčastnila a také jsme dnes relativně v pohodě. Snad ale stojí za to zamyslet se nad tím, zda to také znamená, že jsme dosáhli svého maximálního potenciálu. Jsme opravdu tak šťastní a úspěšní (nejen v zaměstnání) jak jen to jde? A pokud ne, chceme dát svým dětem ten nejlepší možný základ, který umíme a který nám moderní výsledky vědy nabízejí, nebo nám stačí, když jim dáme stejný základ, jaký jsme dostali my? Věřím, že co čtenář, to jiná odpověď. A tak to má být, jako rodiče máme možnost volby a rozhodujeme se podle toho, co se nám zdá nejsprávnější.

V knize „Dětská duše“ (Baby Hearts) autorek Lindy Acredolové a Susan Goodwynové přirovnávají novorozence z hlediska jeho formování k teplé želatině a rodiče k želatinové formě. Miminka jsou neuvěřitelně flexibilní a „formovatelná“. Postupem času želatina chladne a nabírá určitý tvar. Pokud je forma krásná a stabilní, odrazí se to na želatině. Je před námi tedy těžký úkol, ale když to zvládneme, odměna je ta nejkrásnější.

